

fluiten van een verren trein in herinnering bracht hoe wijd de wereld was, dan heb ik wel geschreid om mijn verlatenheid en angst voor het alledige.

Wat heb ik toch geleden door de leegte en leelijkheid van dat kinderleven. Ik had nooit anders gekend en er was dan ook geen zelfbegrip, geen besef van gemis, geen verlangen; er waren zelfs geen gedachten – niets dan het ondergaan van ellende. De vage bewustheid van verloren geluk, het martelend heimwee naar God, de hartstochtelijke afkeer van het omringende en ook de stomme, hopelooze berusting zijn later gekomen.

Het is opmerkelijk, hoe ik reeds toen mijn smart voor ieder heb verborgen gehouden, hoe ik reeds toen die trotsche natuur gehad moet hebben, die medelijden als krenking voelt. Ook in ander opzicht is mijn houding tegen de wereld reeds van vroegste jeugd af bepaald geweest. Een kind oordeelt absoluut. De enkele bezoekers, de meesters en kinderen op school schenen mij leelijk en mal en lastig en ik keerde mij zonder aarzelen of bedenking, als vanzelf sprekend, af van hen en hun dwaze of verachtelijke belangen, wenschen, opvattingen als van iets volstrekt onbelangrijks. En als het kind, ben ik ook als jongeling door de wereld gegaan met de aandacht gericht op het innerlijk gebeuren. De menschen konden aange naam of hinderlijk op mijn leven inwerken, maar van hun wezen wist ik niets en geëerde ook niets te weten.

Ik vond de volgende passage, die als motto voor mijn jeugd kan dienen.

Met droomverzadigde oogen onder loome, dichtbewimperde kappen zat het kind omhoog te staren en het blauw van den hemel maakte koele lichtkaatsingen aan de slapen en op de bovenlip, die flauw opwaarts krulde met de zachte welvingen van een kinkhoorn.

Het hoofd wat achterover en terzijde gekanteld, de kin in de handholte gesteund, als was de groote schedeldoos te zwaar voor de spieren aan den tengeren hals en de spitse toppen der gekromde vingers tegen den teergolvenden halfopen mond gedrukt, scheen hij een aard-ontstegen ziener van verrukkende gezichten. Doch de fijn verontrustende herinnering aan verstarde wroeging en vertwijfeling woonde in de groote lijnen der houding, gelijk een booze voorzegging.

12 November. Het is of ik mij hoe langer hoe zwaarmoediger en nerveuzer begin te voelen. Mijn gedachten jagen langs en gehoorzamen mij niet langer; mijn verbeelding is ziekelijk, overprikkeld en ik kan mijn aandacht niet meer naar willekeur richten. Ik voel mij overweldigd door stapels examenwerk. Mijn geest is rusteloos, rusteloos. Het draaft alles door mijn arm hoofd, jachterig, sneller en sneller, hysterisch, uitbundig. Ik ben slap en moe en beverig. Het lijkt of mijn lichaam als een wesp in de honing zich met geweld moet bewegen door een dichte, zware atmos-